

INDLEDNING

Den 7. januar 2015: De to unge franskmænd Chérif og Saïd Kouachi nedskyder på klos hold journalisterne på *Charlie Hebdo*. Den 8. januar dræber en tredje, Amedy Coulibaly, en politibetjent, og dagen efter dræber han flere jødiske kunder i et supermarked. Rækken af angreb fører til flere end 200 ofre, heraf 17 døde og 18 hårdt sårede. Angrebene gør desuden 17 børn forældreløse og overlader dem til statens varetægt.

Den 10. og 11. januar: Under store tavse demonstrationer samles franskmændene, der er lamslåede og ønsker at udtrykke deres følelser, sorg og samhørighed med ofrene, lige som de har behov for at ”stå sammen” og på en vis måde ”repræsentere nationen”.

Franskmændene? Ikke alle. I løbet af de efterfølgende dage afslører journalister, at den organiserede mindstund til ære for ofrene på adskillige skoler er blevet forstyrret eller ligefrem forhindret af elever, der åbent retfærdiggør mordene og nogle gange ligefrem tager gerningsmændenes parti. Trods det nationale undervisningsministeriums bestræbelser på først at skjule og dernæst at bagatellisere omfanget af disse ”hændelser”, erfarer man sidenhen, at de har fundet sted på tusindvis af skoler og gymnasier – for størstedelens vedkommende har der uden tvivl været tale om visse skoletilsynsmyndigheder* og i områder med en prioriteret uddannelsesindsats.¹ En forbløffende virkelighed manifesterer sig: Det ses, i hvor høj grad den muslimske ungdom

* Skoletilsynet (*académie*) er en forvaltningsenhed for skoler og universiteter i et område, der omfatter flere departementer.

Indledning

i Frankrig gennemtrænges af en ideologi, der legitimerer og nærer terrorisme, med andre ord islamisme - denne ”uventede fjende”, som Pierre-André Taguieff kalder den.²

Ifølge andre studier er der i dag en stor andel af de unge muslimer, der tiltrækkes af separatisme, afvisning af det moderne og - for nogles vedkommende - religiøs fanatisme, voldsfascination og had mod Frankrig. To tredjedele af de muslimske skoleelever i de ældste klasser erklærer nu om dage, at de hellere vil følge sharia end landets lovgivning. Endvidere medgiver kun 6% af dem, at de nulevende arter er et resultat af evolution. Har underviserne, de ansvarlige myndigheder og politikerne slet ikke set det komme?

Politologen Hugo Micheron gør status over de 79 attentater (hvoraf 59 blev afværget), som Frankrig blev udsat for i årene 2012-2018, idet han bemærker, at ”langt størstedelen af disse kriminelle handlinger [...] er blevet begået af franskmænd, der havde gået i Republikkens skole.” En forfærdelig konstatering! Hvordan har den verdslige skole, den republikanske skole,^{**} vores offentlige skole, kunnet lade en ideologi, der ligger så langt fra dens egne værdier, trives, ja ligefrem næres i sin midte? Hvordan er vi nået dertil?

Denne ”forurening” af en del af vores ungdom med en tilbagestående og obskur ideologi har ikke fundet sted fra den ene dag til den anden. Der har været flere advarsler siden begyndelsen af 00’erne: navnlig et samleværk⁴ i 2002 og en rapport fra generaldirektoratet⁵ i 2004. Uden at de ansvarlige nogensinde har draget nogen konklusion! Fornægtelse, blindhed, somme tider dovenskab, har vundet over det sandhedssøgende, klarsynet og modet i samfundet såvel som i skolen, i den politiske verden

^{**} Ved ”den republikanske skole” forstås en skole, der afspejler republikkens værdier.

såvel som i uddannelsesinstitutionerne. Overalt er problemerne gennem de seneste tyve år systematisk blevet fejtet ind under gulvtæppet (kapitel 1).

Efter attentaterne i januar 2015 iværksatte den daværende premierminister, Manuel Valls, en stor oplysningskampagne inden for de statslige myndigheder: den ”store mobilisering for Republikkens værdier”. Nogle år senere viste dens resultater inden for det nationale uddannelsessystem sig imidlertid at være tvivlsomme: De officielle iagttagelser (kapitel 2 og 3) og de videnskabelige studier (kapitel 4) viser, hvordan islamismen fortsætter med at brede sig og bruddene på princippet om verdslighed mangedobles; disse brud påvirker nu også den tidlige grundskole, idet de ansvarlige herfor ikke udelukkende er elever, men ofte også forældre og andre voksne - nogle gange endda ansatte i det nationale uddannelsessystem. Undervisningsminister Jean-Michel Blanquer er bevidst om situationen og virker til resolut at ville håndtere den, idet han siden sin tiltrædelse som minister i 2017 har indført et detaljeret system til indsamling og behandling af rapporter om tildragelser i klasser og skoler. En evaluering fra generaldirektoratet fra slutningen af 2019 viser imidlertid, at de oplysninger, som man modtager, kun er toppen af isbjergget, og at store dele af uddannelsessystemet tilsyneladende ikke involveres.

Hvordan har man i den grad kunnet lade islamismen gennemsyre skolen? Hvorfor har princippet om verdslighed ikke været til nogen hjælp i forsøget på at standse dens udbredelse? Det er ellers et simpelt princip, som intet politisk parti bestriker, idet udgør en del af vores nationale identitet. Et princip der beskytter os og beskytter vores frihedsrettigheder: retten til at tro eller ikke tro, retten til at skifte tro, retten til at kritisere religioner såvel som fraværet af religion og de troendes ret til at prakti-

Indledning

sere deres tro under en neutral og stærk stats beskyttelse. Og især forældrenes ret til at betro den offentlige skole deres børn uden at skulle frygte, at børnene chikaneres eller indoktrineres. Hvor ligger ansvaret og især det politiske ansvar? Man kan umiddelbart konstatere en langvarig magtesløshed i de moderate strømninger og i regeringspartierne: deres splittelse, deres interne stridigheder og deres tilbageholdenhed, når det drejer sig om at imødegå islamismen. Eller blot det at sætte navn på den. Igennem tyve år har både højre- og venstreorienterede regeringer ført en kortsigtet politik og været ude af stand til at forudse de langsigtede implikationer og til at træffe tilbunds gående foranstaltninger herimod (kapitel 5). Hvad angår den politiske midte, der iført nye klæder har kunnet bemægtige sig magten, spørger man stadig sig selv, om den virkelig er holdt op med at pendulere, eller om den som hidtil deler sig mellem de to politiske yderpoler? Eller med andre ord, når det drejer sig om dette emne: mellem den imødekommenhed og naivitet, der hersker på en venstrefløj, der erklærer, at islamisme ikke har noget at gøre med islam, og fremmedfjendske angreb og hævn-gerrighed fra en højrefløj, der mener, at islamisme er en erobrende islam?

Man må ud på skolerne og gymnasierne for at iagttage de katastrofale konsekvenser af denne laden stå til og magtesløshed: fortvivlede undervisere, der er ringe eller dårligt uddannede (kapitel 6); ledere på uddannelsesinstitutionerne, der frem for alt ønsker at opretholde roen på skolen (kapitel 7) og somme tider af en ængstelig administration ansføres til at gå på kompromis (kapitel 9); og endelig forældre, der er stadig mere bekymrede for deres børns trykthed og sikkerhed, og som gennem deres adfærd i valget af skole fremmer en adskillelsesmekanisme i samfundet (kapitel 8).

Hvem kan ikke se, at islamismens udbredelse er et sidestykke

til den uafvendelige udbredelse af ideer fra den ekstreme højrefløj og dennes stigende magtposition overalt i verden med populistiske ledere, der vælges på grund af fremmedfrygt, fremmedhad og nationalistisk bagudskuen? Hvem forstår ikke, at disse to dynamikker nærer hinanden, og at aktørerne bag dem grundlæggende er enige om at afvise enhver etnisk eller religiøs sammenblanding, men drømmer om et samfund med social apartheid, hvor alle vil kunne opretholde ”renheden” blandt deres egne og kunne regere over deres ligesindedes ”miljø”?

Denne bog er tænkt som en advarsel; den forsøger så præcist og veldokumenteret som muligt at beskrive det, der sker på vores skoler nu om dage. Bogen betragter vores fremtids smeltedigel og forsøger at identificere de dystre fremtidsscenerier, som vi har i vente, hvis vi ikke handler. Den kommer også med forslag til, hvordan man kan reagere og bekæmpe islamismen på lang sigt, så vi kan skabe en anden fremtid end den, der er udsigt til, hvis vi lader de nuværende sociale dynamikker – den religiøse fundamentalisme, separatismen, hadet og volden – fortsætte med at spredes i vores land (kapitel 11 og 12).

I

1995-2015, TYVE ÅRS FORNÆGTELSE

”Hør dette, du tåbelige og uforstandige folk, som har øjne, men ikke kan se, som har ører, men ikke kan høre.”

Bibelen, Jeremias 5, 21

”Herr generalinspektør, jeg bør fortælle Dem, at mine to sidste jødiske elever har forladt min institution i denne uge.”

Jeg forstår ikke umiddelbart, hvad det er skoleinspektør Jean-Paul Chiche på Collège Henri Longchambon i Lyon her vil fortælle mig. Vi er i 1996; jeg befinder mig på hans kontor ved slutningen af et besøg i forbindelse med en undersøgelse af zoner med prioriteret undervisningsindsats (ZEP¹),* som er blevet iværksat af generalinspektoratet på ministerens ordre. Møder, hvorunder der kunne stilles spørgsmål til lærere, elever og forældre, og hvor der skulle drøftes statistikker med skoleledelsen, har fyldt min dag. Ved afslutningen på besøget springer så denne lille bombe. Måske har denne sympatiske og kompetente mand, hvis navn, som jeg senere forstår, er ret almindeligt blandt jøder i Nordafrika, holdt det tilbage og fået det ud som et nødråb. Har jeg forstået det rigtigt? Jeg får ham til at gentage det. Han fortæl-

* Prioriteret uddannelse er en politik, der blev indført i 1981; den har til formål at reagere på sociale problemer, som har indvirkning på elevernes resultater. Prioriteret uddannelse indsættes i zoner, hvor elevsammen- sætningen afviger betydeligt fra gennemsnittet for skoler og gymnasier i Frankrig.

ler mig derpå indgående om États-Unis-kvarteret i Lyon med dets store boligblokke bygget til folk fra Algeriet, hvoraf mange er jøder. Det er et kvarter med en meget blandet befolknings-sammensætning med indvandrere fra Nordafrika og Sydøstasien, uden at det er en ghetto som visse områder nær Vaulx-en-Velin og Vénissieux - to kommuner i Lyon. Han fortæller mig også om den mobning, såvel som psykisk og fysisk vold, som elever af nordafrikansk herkomst igennem længere tid har begået mod hans jødiske elever. Med sanktioner, herunder flere bortvisninger, er chikane blevet standset inde på selve skolen, men ikke på vejen til skole. Jødiske børn har løbende forladt stedet, idet undervisningsinspektoratet diskret har taget dem ud og placeret dem på skoler i bymidten, eller de har skiftet til katolske skoler. Han tilføjer: ”Disse to meget republikanske familier er dem, der har holdt længst ud, men nu har forældrene resigneret over for den fortsatte chikane.”

Jeg tager dybt rystet ind på mit hotel. Det kommer bag på mig, at børn kan blive forfulgt, fordi de er jøder, her i Frankrig, i slutningen af det 20. århundrede og oven i købet på en offentlig skole. Blot få kilometer fra Izieu med det børnehjem, hvorfra 44 jødiske børn i 1944 blev deporteret til Auschwitz.* De chikane-rede børn er sandsynligvis efterkommere af de jøder, der for 500 år siden blev fordrevet fra Spanien og Portugal. Det er en uudholdelig tanke. Jeg er vred på denne mand, på hans magtesløshed, på det magtesløse politi, der ikke kan beskytte børnene og på skolebestyrelsen, der fortier skandalen. Ved man overhovedet i ministeriet, hvad der sker her og uden tvivl også andre

* I Izieu, en landsby i det sydøstlige Frankrig, befandt der sig under krigen et hjem for forældreløse jødiske børn. I april 1944 iværksatte de tyske besættelsesmyndigheder en aktion, hvorunder 44 børn blev deporteret til Auschwitz, hvor de alle blev myrdet. I slutningen af 1980'erne blev der etableret et mindested i Izieu.

steder, måske overalt i Frankrig?

Den nat kan jeg ikke sove. Jeg skriver på et notat til dem af mine generalinspektørkolleger, der har ansvaret for tilsynet med den prioriterede undervisningsindsats. Jeg kender dem godt, da de lige som jeg blev udnævnt af François Mitterrands første undervisningsminister, Alain Savary. Deres rapport offentliggøres nogle måneder senere: Der er intet om Longchambon, intet om den nye antisemitisme, der er ved at udvikle sig i den offentlige skole. Det er tydeligvis ”ikke relevant”, som man siger i de finere kredse; vores eksperter har andre bekymringer, der er langt vigtigere i forhold til udsatte boligområder: ansættelse og aflønning af lærere, fordeling blandt skolerne, pædagogiske valg... Chikane af jødiske børn er derfor ikke ”relevant” for dem. De kan vente. Så de venter. De jødiske samfunds ledere er i øvrigt meget diskrete trods det, at de må vide besked. Jeg underretter et par journalister, som jeg kender. De spørger mig, om jeg har tal på det – de findes ikke – eller om jeg kan give dem navnet på skolen –, men det kan jeg ikke. Der bliver derfor ikke indledt nogen undersøgelse; også pressen er tavs.

Da er det, at jeg forstår, at der var ved at ske noget vigtigt, noget alvorligt, i vores land: fremkomsten af en fundamentalistisk identitet blandt de unge andengenerationsindvandrere fra Nordafrika – politisk og religiøs, voldelig, radikal og formørket -, som man på det tidspunkt endnu ikke kaldte ”islamisme”. De lokale og nationale myndigheder var sandsynligvis underrettet, men de bagatelliserede det eller skjulte det muligvis, hvorimod de folkevalgte ikke kunne være uvidende om det.

Denne objektive meddelagtighed havde uden tvivl en drivkraft, som desværre er så banal i den politiske verden: Den forestilling, at følsomme problemer løser sig af sig selv, også selv om de er vigtige, at problemerne kan fejles ind under gulvtæppet og

skjules for altid, og *at* løsningen på grundlæggende og langsigtede problemer sker af sig selv; man har allerede nok at gøre med at håndtere systemet og de kortsigtede hastesager. Henri Queuille var minister og formand for *le Conseil* – førstekammeret – i Den Fjerde Republik,* yderligtgående socialist fra departementet** Corrèze og inspirationskilde for to andre vankelmodige præsidenter fra Corrèze: Jacques Chirac og François Hollande. Han beskrev i sin tid fænomenet i en berømt aforisme: ”Der er i politik ikke dét problem, som mangelen på beslutningstagning ikke kan løse.”

Der var også andre, ideologiske, årsager til den generelle tavshed: strømninger på venstrefløjten – fra lærerværelserne over universiteternes forskningslaboratorier til ministerkontorerne – der på den ene eller anden måde gør indvandrere og deres efterkommere til ofre, hvilket legitimerede fortielsen af deres forråelse; det, som man i dag generelt kalder for ”den sociologiske undskyldning”.

Det ledte mig nogle år senere, i 2003, til over for ministeren at foreslå en undersøgelse af tegn på religiøs fundamentalisme i skolen, hvilket førte til den ministerrapport, der siden er blevet kendt som ”Obin-rapporten”².

* Den til enhver tid eksisterende franske republik er angivet med nummeret på den forfatning, der er/var gældende for perioden: Første Franske Republik 1792-1804, Anden Republik 1848-1852, Tredje Republik 1870-1940, Fjerde Republik 1946 til 1958 og Femte Republik fra 1958.

** Frankrig er administrativt opdelt i regioner, departementer og kommuner (*arrondissements* i Paris, Lyon og Marseille). Der er 18 regioner (heraf 5 oversøiske) og 94 departementer.

PROBLEMER FEJET IND UNDER GULVTÆPPE

Traditionen tro godkender ministeren hvert år arbejdsprogrammet for inspektoratet. Det er en institution, som Napoleon etablerede, og den har mere end hundrede højstående embedsmænd, ansatte til at evaluere skolepolitikken samt lærernes og skolebestyrelsernes gøremål og laden. Nogle initiativer kommer fra ministeren, mens andre kommer fra forskellige grupper inden for institutionen. Min gruppe følger undervisningsinstitutionerne og skolelivet, og jeg foreslår den, at vi tager fat på emnet ”tegn på religiøst tilhørsforhold på uddannelsesinstitutionerne”. Initiativet støttes af vores administrative chef, Jean-Paul Delahaye, og godkendes herefter af viceministeren for skoleundervisning, Xavier Darcos, der tillige er generalinspektør.

Det tager længere tid, inden forslaget vedtages af Luc Ferry, der står i spidsen for et superministerium, der samler skoler, universiteter og forskning. Kløften mellem venstre- og højrefløjen er på dette tidspunkt stadig meget markant, især på en arbejdsplads som inspektoratet. Magten er netop skiftet over til højrefløjen. Og som det er kutyme, er tidligere administrative ledere og medlemmer af venstrefløjens ministerkabinet blevet forflyttet til inspektoratet. Luc Ferry skal derfor overbevises om, at der ikke er tale om en politisk manøvre.

Emnet er følsomt, men inspektørerne er heldigvis ikke født i går. Vi er derfor omhyggelige med at definere vores undersøgelse, så vi ikke åbner en flanke for de beskyldninger om islamofobi, der allerede på dette tidspunkt ved enhver given anledning fremsættes af Det Muslimske Broderskab og støttes af dets venstrekstremistiske forbundsfæller, der bruger en påstået racisme til at affeje enhver kritik af deres identitetspolitik. Ikke mindst fordi vi vil foretage en generel vurdering af, om også andre religioner

giver anledning til overgreb, selv om der kun tales lidt om det.

Jeg udvælger omhyggeligt de ni kolleger, der skal arbejde sammen med mig. Det giver i sidste ende en ret alsidig, men også en ret politisk, gruppe. De har alle arbejdet i et ministerkabinet, det være sig for venstrefløjen eller for højrefløjen, men jeg ved intet om deres forhold til religion og deres holdning til verdslighed, og det er, som det skal være. Jeg må indrømme, at interessen for emnet er meget varieret inden for gruppen. Vi er mere vant til at interessere os for institutionsledere, studievejledere og bibliotekarer, kort sagt, for personaleledelse og dennes evaluering end for større samfundsspørgsmål såsom verdslighedsprincippet, der ikke hører til vores sædvanlige interesseområder.

Konteksten er heller ikke neutral. Vi befinder os i efteråret 2003. Præsident Chirac har netop nedsat en kommission, ledet af Bernard Stasi, der kommer til at munde ud i tørklædeloven. Der kommer flere rapporter om brud på verdslighedsprincippet; en bog med vidneberetninger, redigeret af historikeren Georges Bensoussan, omtaler Republikkens tabte territorier.³ Jeg har på fornemmelsen, at mediernes årelange fokusering på tørklædespørgsmålet skjuler de egentlige problemer.

Vi går nu i gang med arbejdet: 24 departementer udvælges i både by- og landområder; herefter vælger undervisningsinspektørerne (der er ansvarlige for den nationale undervisning i departementerne) omkring tres skoler og gymnasier, der i forhold til vores arbejdstema - ”tegn på religiøst tilhørsforhold på uddannelsesinstitutionerne” -, kan antages at være ”udsatte”. Vi gør opmærksom på, at disse skoler givetvis ikke er repræsentative for den franske virkelighed, idet vores undersøgelse ikke foregiver at være kvantitativ. Endelig udarbejdes der en undersøgelsesprotokol for de udvalgte skoler og gymnasier: Vi ønsker at have separate møder med ledelsesgruppen, lærerne, andet personale og

beboere i kvarteret. Herefter afventer vi, at Stasi-kommissionen i december 2003 færdiggør sit arbejde, inden vi selv kan foretage vores undersøgelser i felten.

Overalt i Frankrig, fra nord til syd, fra storbyernes forstæder til landsbyerne, iagttager mine kolleger og jeg den samme obstruktion af undervisningen: afvisning eller indsigelser mod visse værker i fransk og filosofi, afvisning af visse dele af undervisningsprogrammet for historie og biologi, afvisning af undervisning i musik, afvisning af at tegne og at spille på et instrument, afvisning af at besøge en religiøs bygning, afvisning af blandede køn til gymnastik, afvisning af skoleudflugter etc. Hvad angår skolelivet, så ser vi her den samme skæve udvikling: krav om at kunne skilte med sin religion gennem symboler og påklædning; krav og provokationer angående fødevarer, bøn og religiøse højtider; samt forældres og personales afvisning af at give hånd til én af det modsatte køn. Man fortæller os om drengenes overvågning og somme tider voldelige kontrol med pigerne, en aggressive missionering og pres på ikke blot elever, men også lærere, der mistænkes for at være ”vantro” eller beskyldes for ikke at udvise tilstrækkelig fromhed, psykisk vold, racistiske aggressioner samt antisemitisme. Og alt dette sker i religionens navn.

Hvad vi også overalt finder iøjnefaldende, er den skrigende mangel på uddannelse af lærerne, der som oftest er unge og uerfarne og mod deres ønske er blevet placeret på vanskelige institutioner, som deres ældre kolleger er i stand til at undgå i kraft af deres erfaring med den ministerielle forvaltning. Vi er især forbløffede over administrationens uvidenhed om eller fornægtelse af disse forhold og over de overordnedes generelt manglende opbakning til lærerne. Det er en kortsigtet politik, der fører direkte mod katastrofen.

Vi står tilbage med nogle markante indtryk fra denne odysse

i inkompetence, manglende organisering, improvisering – og somme tider kynisme. Vores administrative chef, Jean-Paul Delahaye, der også har været en del af vores hold, fortæller os om en hændelse, der har påvirket ham meget: På et gymnasium udspurgte han en gruppe lærere, der fortalte ham om deres jødiske elever, der havde forladt stedet. Han spurgte dem om deres tanker derom, og hvad de mente var årsagen, og de svarede ham: ”Det er lige til: De var simpelthen ikke mange nok til at kunne forsvare sig!”.

Jeg var nu overbevist om, at jødiske elevers nødtvungne flytning fra offentlige skoler var et nationalt fænomen. Selv skolen i Bourg-Saint-Andéol i Ardèche, som jeg havde gået på, har ikke undgået denne nye antisemitisme. Undersøgelser har siden sat tal på afvandringen: På femten år har næsten to tredjedele af 100.000 jødiske elever forladt de offentlige uddannelsesinstitutioner og har i stedet søgt mod privatskoler. Den tredjedel, der er blevet, er ofte blevet samlet på skoler og gymnasier, som har ry for at være ”sikre”.⁴ Dette har medført, at mange jødiske familier har måttet flytte til disse skoledistrikter, for eksempel til den nordvestlige og sydøstlige del af hovedstadsområdet.⁵

Jeg har triste indtryk fra skoler, hvor ledelsens inkompetence forstærkede de reelle vanskeligheder. Således skolelederen i en landsby i Drôme, der beskrev den etniske skillelinje på skolen med disse ord: ”Der er tre grupperinger på skolen, som ingen elever kan undslå sig: araberne, sigøjnerne og rugbyspillerne”. Skolelederen virkede overvældet af den eskalerende vold mellem disse grupper og mod institutionen. Før i tiden havde det franske flag vajet fra skolens facade, men blev nu systematisk brændt, hvorfor hun til slut havde opgivet at hejse det. Jeg fortalte dette til den administrative leder i Grenoble, og jeg ved, at han fik iværksat en inspektion af skolen. Inspektionen har måske haft

en effekt, hvis jeg skal dømme ud fra et billede fra slutningen af 2018 på skolens internetside: et nærbillede af Trikoloren, der stolt vajer fra skolens facade.

Jeg har gemt det værste til sidst: min dag på en offentlig skole i Marseilles bymidte, i ”araberkvarteret” mellem Canebière, Porte d’Aix og banegården Saint-Charles. Skolens højtragende arkitektur stikker ud, men det retfærdiggør ikke den larm, den håndgemæng, det skidt og den grafitti, som jeg dengang var chokeret over at se. Skolelederen er en frustreret mand, der tydeligvis er overvældet og presset. Han får luft for alle de angreb på verdslighedsprincippet, som han har måttet udholde; alle de brud på reglerne, som han har måttet se igennem fingre med; og al den vold, som han ikke har kunnet forhindre. Som for eksempel den skolepige, der dagene forinden blev chikaneret og dernæst tortureret af nogle drenge som straf for sin påståede dårlige moral. For at beskytte hende måtte politiet i ly af natten flytte familien væk fra kvarteret.

Jeg skal ifølge vores undersøgelsesprotokol modtage en delegation af lærere; størstedelen af disse er meget unge, og de kræver, at alle skal være til stede. Jeg skal lede en utrolig og uendelig seance af kollektiv katarsis, hvor de alle vil til orde, betro sig og få talt ud; om anfægtelser og elevs opførsel, om krav og forældres holdning og om administrationens manglende opbakning. I dette kaos skiller en ung historielærers beretning sig ud. Stillet over for sine elevs uophørlige anfægtelser i Koranens navn har han som noget naturligt besluttet sig for at undervise med islams hellige bog på sit kateder. Udgaven er tosproget, for, som han siger, hans ”gode elever” kender den arabiske tekst, og det er et sprog, som han ikke selv taler. Han kan således svare dem i den selvsamme hellige teksts navn. Velkommen til den verdslige skole!

Vores rapporters konklusioner fremhæver den fortvivlelse, som mange undervisere føler, det u hensigtsmæssige i visse af deres reaktioner og den manglende opbakning fra deres institution. Rapporten kritiserer de fleste ledere for disses manglende underretninger om, hvad der foregår på deres skoler og i disses klasser. Tre anbefalinger retter sig særligt mod det nationale uddannelsessystem: at bibeholde og udvikle den sociale mangfoldighed på skolerne, at uddanne og hjælpe lærerne til at håndtere religionspolitiske protester mod deres undervisning ved at fremme en mere håndfast ledelse på alle niveauer omfattende en forbedret underretningspraksis, samt at uddanne og mobilisere det nationale uddannelsessystems ledere. Vi advarer også de ansvarlige politikere mod stilstand og strudsepolitik i en passage, der desværre siden har vist sig meget relevant:

Den sociale, kulturelle og politiske integration af befolkningsgrupper af nordafrikansk herkomst - for det er det, det handler om - nødvendiggør tydeligvis en samlet national indsats, der er vedholdende og målrettet [...]. I modsat fald vil tiltagene måske ikke være nyttesløse, men de vil have en begrænset og defensiv virkning på beskyttelsen af skolerne, verdensfredsprincippet og det nationale uddannelsessystem. Denne begrænsede og defensive virkning må ikke undervurderes, og den udgør i øvrigt det aktuelle fremtidsperspektiv for de fleste af skolernes lærere og ansvarlige i disse kvarterer. Hvis der ikke kommer en samlet positiv indsats, kan man imidlertid frygte, at de nødvendige tiltag for at forsvare verdensfreden endnu en gang opleves som diskriminerende, især af eleverne, og bekræfter dem i deres følelse af uretfærdighed.

Den afsluttende sætning i vores advarsel til ministeren lyder i dag trist i mine ører:

Med et spørgsmål, der er så vanskeligt og alvorligt, eftersom det angår den nationale sammenhængskraft og borgernes sameksistens, må det understreges, at to essentielle egenska-

En ministerrapport gemmes væk og graves frem igen

ber i højere grad bør efterspørges, udvikles og fremmes hos de ansvarlige på alle niveauer. Det er klarsyn og mod.

For blinde og kujoner har, som vi skal se, igennem tyve år givet islamismen mulighed for fortsat at gennemtrænge og forurene vores skole. Det er sket på trods af en anden, og alvorligere, advarsel til de ansvarlige franske politikere, som forfatteren Tahar Ben Jelloun fremkom med i 2004 - samme år hvor vi afleverede vores rapport -, og som er gengivet forrest i denne bog.

EN MINISTERRAPPORT GEMMES VÆK OG GRAVES FREM IGEN

Inspektoratets rapporter bliver i princippet offentliggjort. Kravet er en følge af en af artiklerne i Menneskerettighedserklæringen af 1789: ”Fra enhver embedsmand har samfundet ret til at kræve regnskab for hans embedsførelse.” Da vi i juni 2004 afleverer resultaterne af vores undersøgelse, er ministeren blevet skiftet ud. François Fillon har erstattet Luc Ferry,* og han nægter i tre omgange at offentliggøre rapporten. Først fordi skoleårets begyndelse i september 2004 tillige er ikrafttrædelsestidspunktet for tørklædeloven: Ministeren frygter en massiv kritik, som forsvarere af tørklædet har advaret ham om - den udebliver imidlertid. Senere er grunden, at de gidseltagere, der har taget tre franske journalister – Florence Aubenas, Christian Chesnot og Georges Malbrunot – til fange i Bagdad, kræver en ophævelse af selv samme lov. Den generelle instruks lyder derfor, at der skal holdes lav profil angående islamismen. Tredje gang, efter gidslernes

* Fillon og Ferry var begge ministre i Jean-Pierre Raffarins UMP-regering. UMP, *Union pour un mouvement populaire*, blev i 2002 dannet ved en sammenlægning af flere centrum-højre partier og skiftede i 2015 navn til *Les Républicains*.

frigivelse i december, indvender man over for os, at ministeren forbereder et lovforslag, og at alle andre emner er uvelkomne, da de vil kunne forstyrre det budskab, han ønsker at sende. I mellemtiden har journalister hørt om rapporten og forsøgt at få fat i den. Det er ikke vanskeligt for dem, da mindst 30 eksemplarer er blevet uddelt til inspektører, direktører i centraladministrationen og medlemmer af ministerkabinettet. En dag får jeg et opkald fra en journalist på *Le Monde*, der høfligt informerer mig om morgendagens gengivelse af passager fra vores rapport.

Igennem flere måneder florerer citater og kommentarer på nettet, på sider for fagforeninger, feminister, højreekstremister og zionister, der hver især fremmer egne teorier og ideologier ud fra passager, der er taget ud af deres kontekst. Det er derfor afgørende, at vores tekst offentliggøres i sin helhed, således at dens reelle indhold træder frem: Vores hensigt er ikke at stigmatisere en religion eller elever, men at advare de ansvarlige politikere og mere bredt franskmændene om en ny og foruroligende situation, som uddannelsesinstitutionerne ikke kan håndtere. Vores tekst ligger især langt fra fremmedhadet på højreekstremisternes internetsider eller fra en bog af Philippe de Villiers, der forsøger at udnytte den. Teksten udgør en indtrængende appel om integration, social mangfoldighed og opløsning af ghettoer, der udgør udklækningssteder, hvor religiøse ekstremister trives som fisk i vandet.

I marts 2005 får en stor verdslig organisation, Undervisningsligaen, fat i de spørgsmål, der blev stillet i vores rapport, og i vores forslag. Organisationens ledere er splittede. Pierre Tournemire beskæftiger sig med verdslighed (det er ham, der fremmede Tariq Ramadan ved at invitere ham til at deltage i kommissionen ”Islam og verdslighed”, som ligaen organiserede, og ved sammen med ham at afholde omkring fyrre møder rundt

om i Frankrig). Han er kritisk over for udgivelsen af rapporten, og det samme er den intellektuelle Joël Roman, der er knyttet til fagforeningen CFDT.* Næstformanden, Éric Favey, og den tidligere formand, Jacqueline Costa-Lascoux, der er kritisk over for Ramadan, som hun anser for at være en tvetunget prædikant, er positive over for rapportens udgivelse. I sidste ende beslutter Undervisningsligaen under et stormfuldt møde at udgive rapporten i sin helhed på sin internetside. Ministeren – der ikke kan gøre andet – gør det samme nogle dage efter. Han gør kun det mest nødvendige. Der kommer ingen henvendelser til administrative ledere eller undervisningsinspektører, der gøres ingen overvejelser over vores observationer og konklusioner, og der gives ingen instruktion i, hvordan den verdslige skole skal forsvares dér, hvor den er under pres.

Rapporten gemmes i al stilhed væk. Man skal forstå, at vores tekst er en gåde for højrefløjen: Alt, hvad der kan opfattes som en kritik af muslimsk fundamentalisme og kan bruges imod indvandringen, er for den en gave fra himlen; det er let at udpege den politiske passivitet og de statslige myndigheder som de ansvarlige for islamismens indtog i skolerne; men når det drejer sig om at forstå, at en målrettet integrationspolitik med udvikling af social mangfoldighed nødvendiggør bekæmpelse af religionspolitisk fundamentalisme, hører højrefløjens interesse op. Da en delegation fra Ligaen mod Racisme og Antisemitisme (Licra) senere spørger den ny undervisningsminister Gilles de Robien, hvad han vil gøre, siger han ifølge delegationsmedlem Alain Sekvig endog, at rapporten er ”blevet overflødig”.⁶ I 2006 udkommer bogen *L'École face à l'obscurantisme religieux* (Skolen konfronteret med

* *Confédération française démocratique du travail* (CFDT, Fransk Demokratisk Fagforbund) er Frankrigs største fagforbund med omkring 800.000 medlemmer. CFDT er socialistisk orienteret, men ikke knyttet til et særskilt parti.

religiøs formørkelse)⁷, hvori omkring tyve personer kommenterer rapporten, der er gengivet bagerst i værket. Alain Finkelkraut inviterer mig efterfølgende ind på tv-kanalen *France Culture* til sin udsendelse lørdag morgen, *Répliques*.

Herefter breder tavsheden sig. Eller næsten da: Gennem nogle år billiger ministeren organiseringen af undervisning i det, han forsigtigt kalder for ”undervisning i følsomme spørgsmål” (men følsomme over for hvad?). Undervisningen blander så forskelligartede emner som kolonisering, arternes evolution, den israelsk-arabiske konflikt, slavehandelen i Afrika og udryddelsen af Europas jøder, hvorved man omgår den religiøse dimension af presset på den offentlige skole.

Ti år efter udgivelsen af vores rapport kommer attentaterne i januar 2015. Drabene den 7. januar på journalister og tegnere på Charlie Hebdo ryster opinionen. Lige som ved angrebene i New York og Washington i 2001 og i Madrid i 2003 giver ministeren skoler og gymnasier besked på den følgende dag at samle personale og elever til et minuts stilhed til ære for ofrene. Medierne kommer hurtigt med samstemmende historier om flere hændelser forårsaget af elever: afvisninger, larm, krænkelser og trusler mod undervisere, udtryk for solidaritet med morderne fremfor med ofrene, etc. Medierne kommer i mindre grad ind på visse læreres eftergivenhed på grund af frygt for kritik eller på de institutioner, hvor der af frygt for ballade slet ikke afholdes nogen ceremoni. På grund af mediernes pres indrømmer ministeren til at begynde med, at der har været 70 hændelser, hvorefter han opjusterer tallet til flere hundrede. Der følger adskillige reportager, og der breder sig en generel forbløffelse over den religionspolitiske radikalisering af mange elever og over udbredelsen af konspirationsteorier på nettet.

Det er i denne kontekst, at vores rapport graves op igen

(”Obin-rapportens genopstandelse” lød en titel på internetsiden *Arrêt sur image*). Først af journalister: ”Man skulle tro, at det var skrevet i dag”, siger David Pujadas således den 9. januar i 20-nyhederne på *France 2*; herefter af undervisningsminister Najat Vallaud-Belkacem, der i et interview på *RTL* den 15. januar indrømmer, at ”Obin-rapporten fra 2004 ringede med alarmklokkerne”. Nogle dage senere siger premierminister Manuel Valls på en pressekonference om sikkerheden til en journalist: ”Denne rapport, udfærdiget af en inspektør fra det nationale uddannelsessystem [...] [nævnte i 2004] en adfærd, der minder meget om den, som vi nu har set på flere af vores skoler.”

Intet har altså ændret sig?

* * *

Sandheden er, at forholdene er blevet værre, og at miseren har bredt sig i løbet af de tyve år, hvor fornægtelsen herskede. Den islamistiske ”forurening” har på grund af manglende klarsyn og mod bredt sig både i samfundet og i skolen. De følgende kapitler har til hensigt at vise de forskellige aspekter, udstille farerne og analysere ansvaret. De to sidste kapitler forsøger at vise nogle veje til ”genopretning”⁸ efter islamismen – endelig sættes navn på den – som vi nu inviterer Republikkens præsident til at følge.

II

I DAG TAGER ANGREBENE TIL I OMFANG

“Denne absurde pseudovidenskabelige teori, evolutionsteorien, modsiger på alle områder Koranen og *sunna* [...]. Derfor er enhver, der forsvarer eller accepterer denne teori, vantro, thi han har afvist disse vers og hadither.”

Dar al-Islam nr. 7, december 2015

Angrebene mod undervisningens og skole- og gymnasielivets verdslige karakter er ikke ligefrem blevet færre i løbet af de seneste 15 år; de er blevet mere udbredte og i nogle tilfælde alvorligere. Undervisningsminister Jean-Michel Blanquer oprettede i begyndelsen af 2018 et indberetningssystem, der giver den enkelte underviser mulighed for at oplyse ledelsen i skoletilsynsmyndighed, eller ministeren direkte, om angreb på verdslighedsprincippet, som vedkommende har været vidne til eller offer for. Den administrative ledelse og ministeriet får hver dag opdaterede data fra systemet, og jeg har fået mulighed for at få indsigt i et udsnit heraf. Helt konkret kan alt personale inden for undervisningssektoren udfylde en kort formular på nettet og med et enkelt “klik” underrette ministeren om en hændelse, som vedkommende ikke ved, hvordan der skal reageres på, og ikke kan håndtere selv eller med hjælp fra sine umiddelbare omgivelser. En specialist tager inden for 24 timer kontakt til vedkommende og kommer med råd eller henviser til lokal assistance, der

I dag tager angrebene til i omfang

kan hjælpe med at behandle problemet. Om end begrænset er denne mulighed meget brugbar, idet den gør det muligt at undgå de sædvanlige hindringer for, at sådanne oplysninger kommer frem: lærerens frygt for at se sig kritiseret for ikke have formået at reagere, en institutionsleders manglende lydhørhed eller administrationens omstændelighed.

De generalinspektører, der havde til opgave at evaluere indberetningssystemet, afleverede i november 2019 deres rapport til ministeren (den var endnu i juli 2020 ikke blevet offentliggjort). De fastslår gentagne gange, hvor upålidelige de tal er, der “overleveres” til ministeriet, navnlig dem fra visse skoletilsynsmyndigheder og for grundskolens yngste klasser:

Undervisernes, og somme tider skoleinspektørernes, manglende viden om betingelser og regler for anvendelse af verdslighedsprincippet fører til færre indberetninger om angreb på verdsligheden, eller til at indberetninger ganske enkelt ikke foretages, enten fordi personalet ikke opfatter et angreb som et sådant eller vænner sig til angrebene og dermed ender med at tilpasse sig. Denne form for tilpasning ses somme tider i afgrænsede geografiske områder, hvilket af nogle omtales som “territorieeffekten”. Én skoletilsynsmyndighed understreger således, at indberetningerne forekommer at være påfaldende fåtallige i visse geografiske områder, hvor der er en koncentration af parallelsamfund.¹

Generalinspektørerne slår fast:

Tallene for indberetninger indsamlet ved hjælp af det ministerielle system kan i den nuværende situation ikke betragtes som statistik, idet de giver en meget ufuldstændig fremstilling af de reelle angreb på verdslighedsprincippet.²

De fortsætter:

Der er uden tvivl adskillige årsager - somme tider selvforstærkende -, der i alle tilfælde kan være svære at udrede. Én

Det foregår også i grundskolens yngste klasser

årsag er forekomsten af områder, hvor der indgås mere eller mindre indforståede ”kompromiser” om verdslighedsprincippet. En anden årsag er en manglende viden hos selv erfarne undervisere og enkelte institutionsledere om verdslighedsprincippet juridiske og institutionelle implikationer, og hvordan disse sætter betingelserne for princippet anvendelse. Endnu en årsag er forskellige og mere eller mindre fejlagtige tilgange til verdslighedsprincippet og det, som udfordrer det, hvilket på nogle skoler og institutioner fører til en bagatellisering af kendsgerninger for at undgå en stigmatisering af visse befolkningsgrupper eller af selve institutionen. Endelig kan overordnede være uvidende - medmindre der kommer en inspektion - om undervisernes situation i klasselokalet, hvilket kan få lærere til at undlade at undervise deres elever i visse kontroversielle emner, der ellers står i læreplanen.³

Det er en meget alvorlig konstatering. Desværre er den korrekt.

DET FOREGÅR OGSÅ I GRUNDSKOLENS YNGSTE KLASSER

Min undersøgelse af de nøjagtige kendsgerninger, der er beskrevet i dét udsnit af angrebene mod verdslighedsprincippet, som jeg har haft adgang til, har ikke givet mig nogen overraskelser, for der er umiddelbart ikke noget, der ser ud til egentlig at have ændret sig, hvis man holder sig til de faktiske omstændigheder: Det er stadig de samme krav og de samme provokationer, som vi observerede og rapporterede i 2004. Ved nærmere eftertanke kan man dog identificere flere bemærkelsesværdige udviklinger. For det første sker der flere angreb, og de breder sig til hele Frankrig: På ét år kom der således flere end 1.000 indberetninger fra alle tilsynsmyndighederne, med Créteil, Versailles, Grenoble og Montpellier i front. Ydermere angår flere end en tredjedel af

I dag tager angrebene til i omfang

hændelserne grundskolens laveste klassetrin, herunder børnehaven, hvilket ikke var tilfældet for 15 år siden. Endelig står eleverne kun bag 57% af tilfældene, idet 23% af de indberettede forhold nu kan tilskrives forældre, hvilket delvist forklarer betydningen af disse klassetrin, og ikke mindst tilskrives 11% af tilfældene skolernes personale, hvilket må siges at være bekymrende. Med næsten 800.000 personer (lærere, studievejledere, skoleledere og inspektører), som er tilknyttede indberetningssystemet, forekommer antallet af indberetninger imidlertid ret beskedent.

Dette er dog kun toppen af et enormt isbjerg; en *IFOP*-meningsmåling fra marts 2018 blandt et repræsentativt udsnit af lærere ved offentlige uddannelsesinstitutioner giver nok et mere retvisende billede.⁴ Den viser således, at 38% af lærerne har oplevet elever kritisere loven om påklædning og religiøse symboler, 36% har oplevet forældre kritisere loven, og 20% har ligefrem oplevet lærere og andet personale kritisere loven. Når kritikken er kommet fra elever, har det kun i 18% af tilfældene ført til irettesættelser. I kapitlerne 6 og 7 tages denne problematik op, i og med at der gennem indblik i skolerne og klasserne gøres forsøg på at forstå mekanismerne.

Det Muslimske Broderskabs relative svækkelse og salafisternes stigende indflydelse i nogle områder⁵ kan i øvrigt mærkes: Hos salafisterne er der mindre politisk kritik, men flere krav angående skikke, påklædning, mad og undervisningens indhold. Det viser sig ved en sygelig optagethed af renhed, en patologisk puritanisme og en sørgelig formørkelse. Her følger nogle eksempler.

I dag er det i visse områder ikke noget særsyn i de yngste klasser at se ti-årige drenge ”holde ramadan” og ni-årige piger komme i skole iført hijab og sorte klæder, der dækker alt undtagen ansigt og hænder. Krav til maden er stigende og antager en manisk karakter. Det er ikke længere svinet, som man jager i

blandt andet slik; det er også selve ordet: En skoleinspektør i hovedstadsområdet kontaktes således af en tørklædeklædt mor, der protesterer voldsomt over, at læreren har sagt til hendes søn, at han har lavet noget ”griseri” i sit kladdehæfte. Der er endvidere utallige krav om at undlade at læse *De tre små grise* og at sortliste bogen i skolerne. Som på en skole i Seine-Saint-Denis, hvor skoleinspektøren skal modtage en gruppe tørklædeklædte mødre, der kræver, at ”muslimske børn” ikke længere skal være tvunget til at høre eller læse denne historie, der er ”i modstrid med deres religion”: Imamen har forklaret dem, at grise ikke bygger huse, og at eventyret handler om børn, der tager skikkelse af grise, og at man kræver af deres børn, at de skal identificere sig med grisene for at udleve historien.

MADEN ER EN KILDE TIL UENIGHED

En anden forbløffende omstændighed er, at elever inden for hotel- og restaurationsbranchen nægter at håndtere grisekød og dermed at tilberede visse retter. Betyder det virkelig, at de tror, at de kan få et kompetencebevis eller en bachelorgrad ”uden gris” eller følge en erhvervsretning ”tilpasset deres religion”?

Nu om dage er det for øvrigt ikke længere grisekødet, som de fundamentalistiske forældre afviser, for eleverne får tilbudt alternative retter stort set overalt; det er simpelthen alt kød, der erklæres for *haram*, dvs. forbudt. Jeg besøgte for nylig en skole i hovedstadsområdet, hvor en gruppe forældre sammen med religiøse autoriteter havde kontaktet borgmesteren og krævet, at det kommunale kantinepersonale skal kontrollere indholdet på deres børns tallerkener for at sikre, at der ikke serveres kød sammen med grøntsagerne, da børnene ellers risikerer at komme i fysisk

I dag tager angrebene til i omfang

berøring med kødet og blive besudlet af dette. Desværre imødekom borgmesteren deres krav. Han havde dog haft så dårlig samvittighed, at han først foregav, at kravet kom fra veganske forældre. Eftersom den forklaring var for tyk, blev tilsynsopgaven overdraget til skoleinspektøren. Kantinepersonalet har heldigvis nægtet at efterleve deres borgmesters påbud under henvisning til deres pligt til at udvise religiøs neutralitet.

Hvis man skal tro den ovenfor nævnte *IFOP*-meningsmåling blandt lærere, har næsten to ud af fem lærere overværet ”hændelser relaterede til anfægtelser mod verdslighedsprincippet i forbindelse med forplejning”⁶ på deres skole eller gymnasium. Det er mange. En anden kilde til konflikter ligger sidst på året, hvor der er en udbredt kritik af ”juletræer” og ”helligtrekongerskager”. For at forebygge dette har skoleledelserne somme tider skrevet til forældrene for at betone højtidernes kulturelle, snarere end religiøse karakter.

KRITIK AF BLANDEDE KØN

Der bliver sat spørgsmålstegn ved undervisning i klasser med blandede køn; navnlig hvad angår idrætstimer og seksualundervisning, hvor tilsidesættelse af den obligatoriske skolegang ligefrem kan føre til en kollektiv udeblivelse. Dette er således tilfældet på gymnasiet i Val-de-Marne i Paris’ sydøstlige del, hvor samtlige selverklærede muslimske piger, de fleste forsynede med falske attester, har droppet svømmeundervisningen, og det sker, uden at ledelsen reagerer. ”Klorallergi” ser ud til at brede sig i Frankrig og berører hovedsageligt muslimske elever. Det er en bekvem diagnose, da den giver mulighed for at undgå svømmehallens vand, men eftersom klor er flygtig, giver den også mulig-

hed for at undgå andre af idrætslærerens foreslåede aktiviteter (for eksempel tidtagning) og især – det er reelt hovedformålet – den foreskrevne badedragt. Aktiviteter ude i naturen mødes med samme reaktion. Det gælder eksempelvis orienteringsløb, hvor de unge piger nægter at fjerne tørklædet, da forbipasserende mænd ville kunne se dem være ”uanstændigt” påklædt.

Endnu mere overraskende er andre krav, der angår den religiøse mangfoldighed. Der er krav om, at omklædningsrum, toiletter og svømmehaller skal holde de muslimske drenge adskilt fra de andre drenge, så de ”omskårne” ikke blandes med de ”uomskårne”. En undervisningsinspektør fra det nordlige Frankrig har fortalt mig, at en imam kom til ham for at fremføre dette krav officielt. På en skole i det samme departement har man underrettet ham om en demonstration blandt de 8- til 10-årige elever, der defilerede rundt i skolegården til råbet ”Allahu akbar”. Børnehaverne går heller ikke fri. I Rhônedalens departement Drôme har man på toiletter set små børn tage initiativ til at reservere nogle vandhaner til muslimer, mens andre er beregnet til ikkemuslimer. I en anden børnehave organiserer børnene lege ”kun for muslimer” i frikvarteret.

Man kan nu om dage se unge piger – somme tider i modstrid med deres forældres råd – forlade det offentlige gymnasium af religiøse årsager for at fortsætte i en privat muslimsk skole eller i udlandet. Det er ofte dygtige elever, fortæller en rektor i Seine-Saint-Denis, en af Paris’ nordlige forstæder, mig. De siger, at de ikke længere kan udholde kravet om at skulle fjerne tørklædet, når de går ind på gymnasiet. Deres lærere og rektor forsøger at holde på dem ved at forklare dem om verdslighedsprincippet, om hvorfor det er nødvendigt, om sameksistens på trods af forskelle, om kønnenes ligestilling etc. Lige lidt hjælper det dog: De er yderst velorienterede om disse emner, men de afviser de

I dag tager angrebene til i omfang

republikanske principper og ønsker ganske enkelt ikke længere at leve i et verdsligt miljø.

Missionering blandt elever og over for gårdvagter, eller i enkelte tilfælde lærere, foregår som regel mere diskret. Man kommer somme tider på sporet af en sådan missionering, når en lærer eller studievejleder får fat på en bog eller en religiøs folder, der cirkulerer blandt eleverne. Teksten er altid opbyggelig: For pigerne oplistes de tusind og én forpligtelser til ægteskabelig underkastelse og til husholdningsarbejde; drengene bekræftes i lovligheden af korporlig afstraffelse af børn og hustruer, der ikke retter ind, og afstraffelsesmetoderne beskrives. Der findes en del fransksproget litteratur, der er oversat fra arabisk. Den er som regel skrevet af religiøse autoriteter på Den Arabiske Halvø.

ÅNDSFORMØRKELSE OG ANGREB PÅ UNDERVISNINGSPROGRAMMER

Biologiundervisningen, der både omfatter arternes oprindelse og seksualundervisning, er genstand for målrettede og koordinerede angreb. For nogle år siden blev et luksuriøst, kreationistisk værk, *L'Atlas de la création* (Skabelsens atlas), udgivet i Tyrkiet og sendt i flere tusind eksemplarer til lærere og skoler i Frankrig og andre europæiske lande. På verdensplan er der ifølge forlaget distribueret 1,5 million eksemplarer. Bogen er somme tider undsluppet bibliotekarers opmærksomhed og har kunnet findes på skolebiblioteker. Ministeren har været nødt til at sende en advarsel til skoler og gymnasier.

Det værste kommer dog fra en biologilærer, Mohamed Keskas, der er forfatter til en lille bog, der især har cirkuleret blandt elever på skolernes ældste klassetrin. Den har titlen *Le*

hasard impossible (Den umulige tilfældighed) og er udgivet af forlaget Figuiet (der har forbindelse til den missionerende og fundamentalistiske bevægelse Tabligh). Bogens forfatter foregiver at levere en ”videnskabelig” gendrivelse af teorien om arternes oprindelse. Det gør han under eget navn og i sin egen skab af lektor. Forfatteren er kendt lokalt for sit ”videnskabelige” virke eller med andre ord for sin religiøse overbevisning. På lærerseminariet tilknyttet skoletilsynsmyndigheden i Amiens i Nordfrankrig har han uddannet – måske gør han det stadig? – fremtidens undervisere i biologi og geografi!

I 2019 arrangerede den lavprofilerede sammenslutning af disse seminarielektorer inden for biologi og geografi (der er knap et hundrede af dem i Frankrig) en konference om arternes udvikling. Efterfølgende blev konferencens internetside angrebet og ødelagt af hackere, der dirigerede brugere hen på en islamistisk internetside. Denne type handlinger illustrerer, hvor porøs grænsen kan være mellem at være tilhænger af en ekstremistisk ideologi og at gå over til at være voldelig. Her forgriber man sig på noget materielt, men det kan med jihadismen udarte til det blodigste barbari.

Det er i denne sammenhæng, at skoler og gymnasier fremover kommer til at stå over for en opgave, som de næppe er blevet forberedte på: at identificere og indberette de personer – hovedsagelig, men ikke udelukkende, elever –, der mistænkes for at forberede en sådan skriden til handling.